

پیش بینی رفتارهای پرخطر براساس سبک‌های دلبستگی ناایمن: بررسی نقش میانجی ظرفیت تأملی

امیرمهدی کتانی^۱، میترا علی‌نیا^۲، فاطمه رجبی^۳، سجاد معتمد منفرد^۴، لیلا آقاخانی^۵، عباس مسجدی آرانی^{۶*}

۱. دانشجوی دکتری روان‌شناسی بالینی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

۲. کارشناس ارشد روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، تهران، ایران

۳. کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی کودک و نوجوان، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

۴. کارشناس ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات، تهران، ایران

۵. کارشناس ارشد روان‌شناسی، دانشگاه علوم تحقیقات شهر قدس، تهران، ایران

۶. دانشیار روان‌شناسی بالینی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۲۶

دریافت: ۱۴۰۰/۰۸/۰۵

Prediction of Risky Behaviors based on Insecure Attachment Styles:
Investigation of Mediating Role of Reflective FunctioningAmirmahdi Katani¹, Mitra Alinia², Fatemeh Rajabi³, Sajad Motamed Monfared⁴, Leila Aghakhani⁵, Abbas Masjedi Arani^{6*}

1. Ph.D. Student of Clinical Psychology, Shahid Beheshty University of Medical Sciences, Tehran, Iran

2. MS.c. of Psychology, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Tehran, Iran

3. MS.c. of Child and Adolescent Clinical Psychology, Shahid Beheshty University, Tehran, Iran

4. M.Sc. of Public Psychology, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran

5. M.Sc. of Psychology, Qods University of Research Sciences, Tehran, Iran , Tehran, Iran

6. Associate Professor of Clinical Psychology, Shahid Beheshty University of Medical Sciences, Tehran, Iran

Received: 2021/10/27

Accepted: 2022/03/17

10.30473/sc.2022.65905.2816

Abstract

Introduction: The results of studies have shown that insecure attachment is related to risky behaviors. But the underlying mechanism of this relationship has not been investigated. Therefore, the present study was conducted to investigate the mediating role of reflective functioning in the relationship between insecure attachment styles and risky behaviors. **Method:** This study was descriptive-correlation research. The studied sample included the students of Tehran. The studied sample included the students of Tehran. Among them, 329 were selected through available sampling. Subjects completed the reflective functioning scale, insecure attachment styles, and high-risk behavior questionnaires. Data were analyzed using Spss-24 and AMOS software. The path analysis method was used to analyze the data. **Results:** The results showed the direct effect of reflective functioning on risky behaviors. Also, the mediating role of reflective functioning between attachment styles and risky behaviors was significant. **Conclusion:** Based on the findings, it can be concluded that insecure attachment along with reflective functioning plays an important role in the formation of risky behaviors in students. For this reason, psychotherapeutic interventions are of special importance in prevent the formation of these risky behaviors.

Keywords: Risky Behavior, Reflective Functioning, Attachment Styles.

چکیده

مقدمه: نتایج برخی پژوهش‌ها نشان داده که دلبستگی نا ایمن با رفتارهای پر خطر ارتباط دارد. اما مکانیزم زیربنایی این رابطه بررسی نشده است. از این رو، مطالعه‌ی حاضر به منظور بررسی نقش میانجی ظرفیت تأملی در ارتباط بین سبک‌های دلبستگی ناایمن و رفتارهای پر خطر انجام گرفته است. روش: این مطالعه یک پژوهش از نوع توصیفی- همبستگی بود. نمونه مورد مطالعه شامل دانشجویان شهر تهران بودند که از بین آن‌ها ۳۲۹ به صورت نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. آزمودنی‌ها پرسشنامه‌های ظرفیت تأملی، سبک‌های دلبستگی ناایمن و پرسشنامه رفتارهای پر خطر را تکمیل کردند. برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل مسیر استفاده شد. یافته‌ها: نتایج نشان دهنده‌ی اثر مستقیم ظرفیت تأملی بر رفتارهای پرخطر بود. همچنین نقش میانجی ظرفیت تأملی بین سبک‌های دلبستگی و رفتارهای پرخطر معنادار بود. نتیجه‌گیری: براساس یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که دلبستگی ناایمن به همراه ظرفیت تأملی نقش مهمی در شکل‌گیری رفتارهای پرخطر دانشجویان دارند. به همین دلیل مداخلات روان‌درمانی برای پیشگیری از شکل‌گیری این رفتارهای پرخطر از اهمیت ویژه‌ای برخوردار هستند.

کلیدواژه‌ها: رفتار پرخطر، ظرفیت تأملی، سبک‌های دلبستگی.

*Corresponding Author: Abbas Masjedi Arani

Email: a.masjediarani@sbmu.ac.ir

* نویسنده مسئول: عباس مسجدی آرانی

مقدمه

یکی دیگر از مؤلفه‌های مهم که از سویی با ظرفیت تأملی ضعیف و از سویی دیگر با رفتارهای خطرناک مرتبط است سبک‌های دلبستگی ناایمن است. کریستوبال و همکارانش در پژوهشی خود نشان دادند که نوع دلبستگی می‌تواند ظرفیت تأملی را پیش‌بینی کند و افرادی که دلبستگی ناایمنی دارند معمولاً از ظرفیت تأملی پایین‌تری برخوردار و کم‌تر قادر هستند موضوعات را از دریچه‌ی ذهن دیگری ببینند و به کودکان خود پرخاشگری بیش‌تری نشان می‌دهند. برعکس والدینی که دلبستگی ایمنی دارند معمولاً از ظرفیت تأملی والدینی بالاتری برخوردار هستند به این معنی که به فکر کردن در مورد علایق و تجربه‌های درونی کودک خود علاقمند هستند (سن کریستوبال^۶ و همکاران، ۲۰۱۷). از طرف دیگر نتایج پژوهش‌ها نشان داده افرادی که دلبستگی از نوع ناایمن اعم از اضطرابی یا اجتنابی دارند معمول دست به رفتارهای پرخطر می‌زنند. برای مثال دلبستگی ناایمن از نوع اضطرابی با افزایش روابط جنسی محافظت‌نشده با شریک جنسی که هیچ‌گونه اطلاعات تاریخی در مورد او ندارند، رابطه با چند شریک جنسی مرد به طور همزمان و داشتن بیماری جنسی انتقالی عفونی همراه است. همچنین بعد دلبستگی اجتنابی با افزایش مصرف سیگار و رانندگی خطرناک همراه بود (کیم و میلر^۷، ۲۰۲۰). علاوه بر موارد بالا پژوهشگرانی که در حیطه سبک‌های دلبستگی به پژوهش پرداخته‌اند بر این باورند که دلبستگی ناایمن نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری مشکلات هیجانی دارد به گونه‌ای که برانت، میکولینسر و شاور در مطالعه‌ی خود به این نتیجه دست یافتند دلبستگی اجتنابی بهترین پیش‌بینی‌کننده برای سلامت روان مادران با کودکان دارای بیماری قلبی مادرزادی بودند. همچنین مادران با دلبستگی ناایمن اعم از اضطرابی و اجتنابی کودکانشان از مشکلات هیجانی بیش‌تری برخوردار بودند (برنت^۸ و همکاران، ۲۰۰۸). باوجود این که پژوهش‌های مختلفی در مورد نقش‌های تعیین‌کننده‌ی متغیرهای مختلف در ارتباط با شکل‌گیری رفتارهای خطرناک انجام گرفته است با این حال این پژوهش‌ها به صورت پراکنده بوده‌اند و در قالب یک مدل جامع به بررسی این عوامل در شکل‌گیری رفتار پرخطر

سن ورود به دانشگاه به‌عنوان نقطه‌ی اوج رفتارهای خطرناک از قبیل روابط جنسی محافظت‌نشده، رانندگی خطرناک و سوءمصرف مواد تلقی می‌شود. آمارها نشان می‌دهد که بسیاری از دانشجویان مرتکب رفتارهای خطرناکی می‌شوند که به صورت جدی سلامتی و امنیت آن‌ها را در معرض خطر قرار می‌دهد (ریورز^۱ و همکاران، ۲۰۱۶). رفتارهای پرخطر به رفتارهایی از قبیل سیگار کشیدن، مصرف مواد مخدر، الکل، رانندگی خطرناک و فعالیت جنسی محافظت‌نشده مربوط می‌شود که ممکن است عواقب و آسیب‌های جسمی و روانی جدی برای فرد داشته باشد (زاده محمدی و احمدآبادی، ۲۰۰۸؛ هرتز^۲ و همکاران، ۲۰۱۵). عدم توجه به شناسایی این رفتارها و عوامل شکل‌دهنده‌ی آن‌ها ممکن است زمینه‌ساز آسیب‌هایی روانی و جسمی جدی از قبیل اعتیاد، ابتلا به بیماری‌های مقاربتی عفونی، قطع عضو به دلیل سوانح رانندگی و حتی مرگ شود (حیبی کلیر و همکاران، ۲۰۱۸). از طرف دیگر نتایج پژوهش‌ها در ایران نشان داده میزان گرایش به رفتارهای پرخطر در این کشور در حال افزایش است. از این رو توجه به عوامل مؤثر در شکل‌گیری این رفتارها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. یکی از دیدگاه‌های مهمی که نتایج‌شان بیانگر نقش آن‌ها در شکل‌گیری رفتارهای پرخطر است دیدگاه ذهنی‌سازی در مورد ظرفیت تأملی و سبک‌های دلبستگی است. ظرفیت تأملی به معنای "داشتن ذهن دیگری در ذهن" است (باتمن و فوناجی^۳، ۲۰۰۹). به این معنا که فرد این توانایی را داشته باشد که وضعیت روانی خود را از بیرون و در آینه طرف مقابل ببیند و همزمان بتواند وضعیت روانی دیگران را حدس بزند (لویتن^۴ و همکاران، ۲۰۰۹). نتایج پژوهش‌ها نشان داده که ضعف در ظرفیت تأملی با مشکلات رفتاری خطرناک مرتبط است. در پژوهشی که توسط هاندلند و همکاران به منظور بررسی ارتباط بین ظرفیت تأملی و اختلال سوء مصرف مواد انجام گرفت نتایج نشان داد که کاهش ظرفیت تأملی با مشکلات سوء مصرف مواد ارتباط دارد به این معنی که هر چه ظرفیت تأملی افراد پایین باشد میزان گرایش آن‌ها به سوء مصرف مواد بیش‌تر است (هاندلند^۵ و همکاران، ۲۰۱۹).

6. San Cristobal
7. Kim & Miller
8. Berant

1. Rivers
2. Hertz
3. Bateman & Fonagy
4. Luyten
5. Handeland

گزارش شد. در پژوهش صیدی و همکاران (۱۳۹۲) آلفای کرونباخ برای این دو مقیاس به ترتیب ۹۴٪ و ۸۵٪ گزارش شد (صیدی و همکاران، ۲۰۱۳).

پرسشنامه ظرفیت تأملی (RFQ)

این پرسشنامه به عنوان یک مقیاس غربالگری کوتاه و با اجرای آسان برای ظرفیت تأملی است. نسخه اصلی این پرسشنامه ۴۶ سؤالی و نسخه دیگری از آن ۵۴ سؤالی است، که در این پژوهش از نسخه اصلی استفاده شده است. همچنین فانگی و لویتن نسخه ۸ سؤالی آن را برای کاربردهای پژوهشی به عنوان یک ابزار غربالگری پیشنهاد کرده‌اند. این مقیاس می‌تواند بیماران و گروه کنترل را متمایز کرده و به طور معنادار و از لحاظ نظری قابل پیش‌بینی با مقیاس‌های همدلی، ذهن‌آگاهی، و همچنین با مقیاس‌های خودگزارشی و مبتنی بر گزارش بالینگر ویژگی‌های شخصیت‌مرزی و دیگر کارکردهای ناسازگارانه شخصیت مرتبط است (فانگی و همکاران، ۲۰۱۶). فانگی و همکاران (۲۰۱۶) در سه مطالعه مجزا روایی و پایایی مناسبی را برای نسخه انگلیسی این پرسشنامه را بررسی کردند که روایی همگرا برای زیر مقیاس ظرفیت تأملی مشخص ۰/۳۰ و برای ظرفیت تأملی مبهم ۰/۳۳- گزارش شده است (فانگی و همکاران، ۲۰۱۶). همچنین میزان آلفای کرونباخ برای زیرمقیاس ظرفیت تأملی مبهم و ظرفیت تأملی مشخص به ترتیب ۰/۸۴ و ۰/۷۵ گزارش شده است (فانگی و همکاران، ۲۰۱۶). محمدی و همکاران این پرسشنامه را در ایران هنجاریابی کرده‌اند که میزان روایی آن برای زیر مقیاس ظرفیت تأملی مبهم و مشخص به ترتیب برابر با ۰/۳۵- و ۰/۴۲ گزارش شده است. همچنین میزان آلفای کرونباخ برای زیرمقیاس ظرفیت تأملی مبهم و مشخص به ترتیب برابر با ۰/۶۹ و ۰/۷۰ گزارش شده است (محمدی و همکاران، ۲۰۲۲).

پرسشنامه رفتارهای پرخطر

پرسشنامه توسط علی زاده محمدی و احمدآبادی (۱۳۸۷) طراحی و اعتباریابی شده است، این پرسشنامه شامل ۳۸ گویه بسته پاسخ بر اساس طیف پنج درجه ای لیکرت می باشد، پرسشنامه ابعاد رانندگی خطرناک، خشونت، سیگار کشیدن، مصرف مواد مخدر، مصرف الکل، دوستی با جنس مخالف، رابطه و رفتار جنسی را مورد سنجش قرار می‌دهد. میزان آلفای کرونباخ برای این پرسشنامه ۰/۷۹ گزارش شده است (زاده محمدی و احمدآبادی، ۲۰۰۸).

نپرداخته‌اند. همچنین بیشتر این مطالعات در خارج از ایران انجام گرفته و در ایران تا به حال مطالعه‌ای کامل و جامع در این مورد در بین قشر دانشجویان انجام نگرفته است، لذا مطالعه‌ی حاضر به منظور بررسی نقش دلبستگی ناایمن اضطرابی و اجتنابی در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر با نقش میانجی دشواری در تنظیم و ظرفیت تأملی در جمعیت دانشجویی انجام گرفته است.

روش‌شناسی پژوهش

این مطالعه یک پژوهش مقطعی بود که در قالب یک طرح مدل‌سازی معادلات ساختاری انجام گرفت. نمونه‌ی این مطالعه شامل دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی بودند که بعد از تبلیغ در سطح دانشگاه، خوابگاه‌ها و فضای مجازی افراد به مرکز مشاوره‌ی دانشگاه رجوع کردند. نمونه‌گیری به صورت در دسترس انجام گرفت. ابتدا این پژوهش در کمیته تحقیقات دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی مورد تایید قرار گرفت. شرکت‌کنندگان شامل ۳۲۹ دانشجوی علوم پزشکی شهیدبهشتی بودند. پیش از تکمیل پرسشنامه آن‌ها فرم رضایت آگاهانه را تکمیل کردند. در مورد هدف پژوهش به آن‌ها توضیحات لازم داده شد. ملاک‌های ورود برای مطالعه شامل موارد زیر بود: رضایت آگاهانه برای شرکت در مطالعه، حداقل سن ۱۸ سال، عدم ابتلا به بیماری روانی که واقع‌بینی را خدشه‌دار می‌کند از جمله بیماری‌های اختلال دو قطبی و اسکیزوفرنی.

ابزارها

پرسشنامه تجدیدنظرشده تجربه در روابط نزدیک (ECR-R)

این پرسشنامه یک ابزار ۳۶ گزاره‌ای خودسنجی است که شامل دو خرده‌مقیاس هم‌نوا با نظریه دلبستگی، شامل اجتناب و اضطراب می‌شود. مقیاس اجتناب میزان پذیرش، صمیمیت و نزدیکی، و اضطراب نگرانی درباره طرد و رها شدن را می‌سنجد. این پرسشنامه در سال ۱۹۹۸ توسط برنن، کالارک و شیور طراحی شده است (برنان ۱ و همکاران، ۱۹۹۸). در مطالعه برنان و همکاران (۱۹۹۸) آلفای کرونباخ برای مقیاس اجتنابی ۸۹٪ و برای مقیاس اضطرابی ۹۱٪ گزارش شده است (برنان و همکاران، ۱۹۹۸). در ایران نیز این پرسشنامه هنجاریابی شد و روایی و پایایی آن قابل قبول

تحلیل داده‌ها

برای سنجش ویژگی‌های جمعیت‌شناختی از تحلیل آماری توصیفی استفاده شد. از روش همبستگی پیرسون برای سنجش ارتباط بین متغیرها استفاده شد. مدل پیشنهادی با استفاده از روش معادلات ساختاری مورد بررسی قرار گرفت. همه‌ی تحلیل‌ها در این مطالعه با استفاده از نرم‌افزار SPSS و AMOS Ver. 23 و 24 انجام گرفت. ۱۴ نفر به دلیل تکمیل ناقص پرسشنامه‌ها از تحلیل کنار گذاشته شدند و تحلیل داده‌ها بر روی ۳۱۵ نفر انجام گرفت.

یافته‌های پژوهش

نتایج مربوط به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نشان داد که بیش‌تر این دانشجویان دارای مقطع کارشناسی بودند و میانگین سنی آن‌ها $22 \pm 23/43$ سال بود که بین ۱۸ الی ۳۴ سال بود. از این تعداد ۱۵۱ (۴۷/۹ درصد) مرد و ۱۶۴ نفر (۵۲/۱ درصد) زن بودند. از نظر وضعیت تأهل، ۲۷۰ نفر (۸۵/۷ درصد) مجرد بودند. از نظر مقطع تحصیلی، ۱۵۰ نفر (۴۷/۶ درصد)

درصد) کارشناسی، ۶۷ نفر (۲۱/۳ درصد) کارشناسی ارشد، و ۹۸ نفر (۳۱/۱ درصد) دکترا بودند. از نظر رشته تحصیلی، ۳۴ نفر (۱۰/۸ درصد) پزشکی، ۳۰ نفر (۹/۵ درصد) دندانپزشکی، ۲۸ نفر (۸/۹ درصد) داروسازی، ۳۶ نفر (۱۱/۴ درصد) پرستاری، ۳۳ نفر (۱۰/۵ درصد) علوم آزمایشگاهی، ۲۸ نفر (۸/۹ درصد) بهداشت، ۲۸ نفر (۸/۹ درصد) فیزیوتراپی و رادیولوژی، ۳۵ نفر (۱۱/۱ درصد) هوشبری و اتاق عمل، ۳۳ نفر (۱۰/۵ درصد) بینایی‌سنجی و شنوایی‌سنجی، ۳۰ نفر (۹/۵ درصد) روانشناسی بالینی بودند. نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد میزان کشیدگی برای تمامی متغیرها بین -۲ و ۲ بود که نشان دهنده‌ی نرمال بودن داده‌هاست. همچنین همبستگی پیرسون مربوط به تمامی متغیرها در جدول ۱ ارائه شده است. نتایج همبستگی نشان داد بین تمامی متغیرها از لحاظ همبستگی ارتباط معناداری وجود دارد. بنابراین با توجه به معناداری متغیرها شرط بررسی نقش میانجی ظرفیت تأملی در ارتباط بین سبک‌های دلبستگی اضطرابی و اجتنابی با رفتارهای پرخطر برقرار شد.

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد، کجی، کشیدگی و همبستگی بین متغیرها

کشیدگی	کجی	رفتارهای پرخطر	ظرفیت تأملی مبهم	ظرفیت تأملی مشخص	دلبستگی اجتنابی	دلبستگی اضطرابی
۰/۰۹	۰/۳۸	۰/۱۵**	۰/۳۵**	-۰/۳۶**	۰/۳۸**	۱
۱/۳۸	-۱/۰۳	۰/۱۳**	۰/۳۷**	-۰/۳۷**	۱	۰/۳۸**
-۱/۴۹	-۰/۰۷	-۰/۳۷**	-۰/۴۶**	۱	-۰/۳۷**	-۰/۳۶**
-۰/۵۲	۰/۶۵	۰/۴۲**	۱	-۰/۴۶**	۰/۳۷**	۰/۳۵**
-۰/۴۴	۰/۴۹	۱	۰/۴۲**	-۰/۳۷**	۰/۱۳**	۰/۱۵**

$P < 0.01$

مدل بعد از اصلاح و مقایسه با شاخص‌ها قابل قبول نشان‌دهنده‌ی تأیید مدل بود.

همچنین نتایج جدول ۳ ضرایب مسیر مستقیم متغیرها را نشان می‌دهد. همان‌گونه که نتایج نشان می‌دهد تأثیر مستقیم ظرفیت تأملی مشخص بر رفتارهای پرخطر برابر با $0/22$ و ظرفیت تأملی مبهم بر رفتارهای پرخطر برابر با $0/32$ بود. همچنین تأثیر مستقیم دلبستگی ناایمن اضطرابی و اجتنابی بر ظرفیت تأملی مبهم و ظرفیت تأملی مشخص در جدول ۳ ارائه شده است که از نظر آماری معنادار بود. در شکل ۱ روابط بین متغیرهای نشان داده شده است.

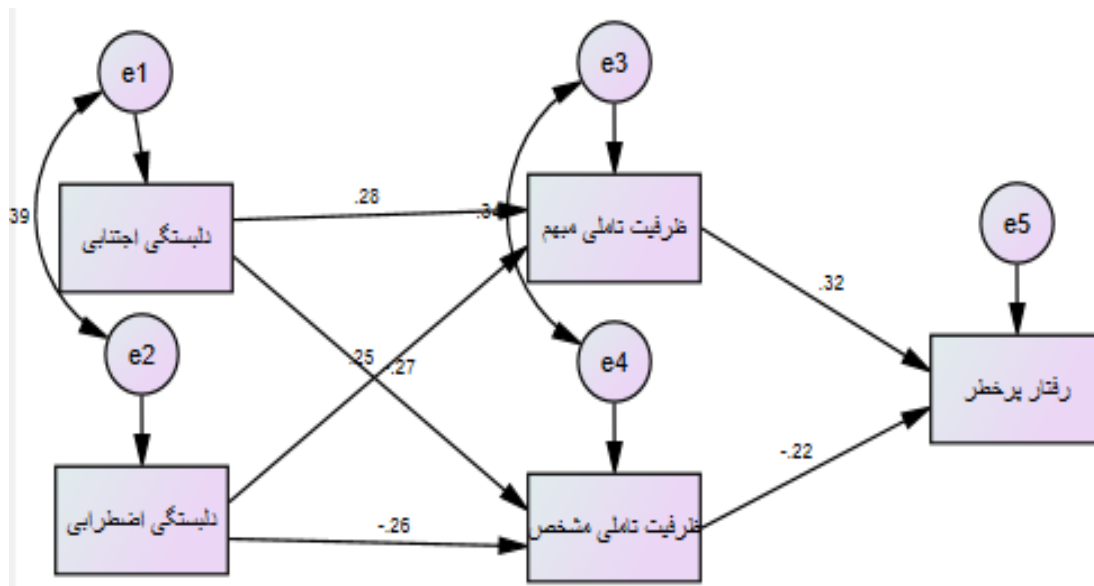
همچنین میزان اثر غیرمستقیم استاندارد دلبستگی ناایمن اجتنابی بر رفتارهای پرخطر $0/11$ و برای دلبستگی ناایمن

مدل پیشنهادی از نظر شاخص‌های برازش نیاز به اصلاح داشت. در مرحله بعدی مسیر کوواریانس بین دلبستگی اضطرابی و اجتنابی و بین ظرفیت تأملی مشخص و ظرفیت تأملی مبهم براساس شاخص‌های اصلاح به هم وصل شد. مدل با اعمال این اصلاحات بهبود یافت و شاخص‌های نهایی آن رضایت بخش بود. در جدول ۲ شاخص‌های برازش مدل ارائه شده است. نتیجه‌ی شاخص CMIN/DF برابر با $1/50$ بود و از آنجایی که شاخص برازش زیر ۳ است نشان دهنده‌ی این است که این مدل از برازش خوبی برخوردار است. همچنین با توجه به جدول سایر شاخص‌ها نیز در مقایسه با شاخص‌های معیار از برازش خوبی برخوردار بودند. بررسی شاخص‌های برازش

اضطرابی بر رفتارهای پرخطر برابر با ۰/۱۶ بود. برای بررسی معناداری این اثر از آزمون سو بل استفاده شد که هر دو نشان‌دهنده‌ی معناداری اثر میانجی ظرفیت تأملی در ارتباط بین دلبستگی ناایمن اجتنابی و اضطرابی بر رفتارهای پرخطر بود. نتایج مربوط به اثر میانجی ظرفیت تأملی در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۲. بررسی شاخص‌های برازش مدل

شاخص‌ها	CMIN/DF	GFI ⁴	CFI ³	NFI ²	RMSEA ¹
ارزش مدل	۱/۵۰	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۸	۰/۰۵
ارزش قابل قبول	کم‌تر از ۳	بیش‌تر از ۰/۹۰	بیش‌تر از ۰/۹۰	بیش‌تر از ۰/۹۰	کم‌تر از ۰/۰۸
وضعیت	خوب	خوب	خوب	خوب	خوب

شکل ۱. پیش‌بینی رفتارهای پرخطر براساس سبک‌های دلبستگی ناایمن و نقش میانجی ظرفیت تأملی

جدول ۳. مدل ساختاری مسیرها و ضریب استاندارد مسیر مستقیم متغیرها در مدل نهایی

مسیر	بتای استاندارد	سطح معناداری
ظرفیت تأملی مبهم → رفتارهای پرخطر	۰/۳۲	۰/۰۱P <
ظرفیت تأملی مشخص → رفتارهای پرخطر	-۰/۲۲	۰/۰۱P <
دلبستگی نا ایمن اضطرابی → ظرفیت تأملی مبهم	۰/۲۴	۰/۰۱P <
دلبستگی نا ایمن اجتنابی → ظرفیت تأملی مشخص	-۰/۲۷	۰/۰۱P <
دلبستگی نا ایمن اضطرابی → ظرفیت تأملی مشخص	-۰/۲۶	۰/۰۱P <
دلبستگی نا ایمن اجتنابی → ظرفیت تأملی مبهم	۰/۲۸	۰/۰۱P <

1. Root Mean Square Error of Approximation

2. Normed Fit Index

3. Comparative Fit Index

4. Goodness of Fit Index

جدول ۴. اثر غیر مستقیم متغیرها

مسیر مدل	بتای استاندارد
دلبستگی نا ایمن اضطرابی → ظرفیت تأملی مبهم	۰/۱۱
→ ظرفیت تأملی مشخص	رفتارهای پرخطر
دلبستگی نا ایمن اجتنابی → ظرفیت تأملی مبهم	۰/۱۶
→ ظرفیت تأملی مشخص	رفتارهای پرخطر

بحث و نتیجه گیری

این مطالعه با هدف بررسی پیش‌بینی رفتارهای پرخطر براساس سبک‌های دلبستگی با نقش میانجی ظرفیت تأملی در دانشجویان انجام گرفت. نتایج این مطالعه نشان داد که ظرفیت تأملی اثر مستقیم بر رفتارهای پرخطر دارد. این یافته با مطالعات دیگر که نشان داده‌اند بین ظرفیت تأملی و ارتکاب رفتارهای پرخطر از جمله سوء مصرف مواد و رانندگی خطرناک ارتباط معناداری وجود دارد، همسو است (کیم و میلر، ۲۰۲۰؛ ویرز و گلدوین^۱، ۲۰۱۶). یکی از یافته‌های اصلی این مطالعه این بود که دلبستگی ناایمن نوع اضطرابی و اجتنابی با نقش میانجی ظرفیت تأملی می‌تواند رفتارهای پرخطر را پیش‌بینی کند. در تبیین این یافته این‌گونه می‌توان گفت که از آن جایی که منشا کیفیت روابط بزرگسالی بستگی به نوع رابطه یا دلبستگی اولیه دارد، در واقع افرادی که دلبستگی ناایمنی را در زندگی تجربه کرده‌اند معمولاً حالات ذهنی خود و دیگران را به صورت ناکارآمد و منفی تفسیر می‌کنند لذا برای تسکین این حالات ناخوشایند به رفتارهای پرخطری از جمله سوء مصرف مواد و ... روی می‌آورند. همچنین یکی از ابعاد اصلی رفتارهای پرخطر ایجاد روابط جنسی خطرناک و محافظت نشده است که این نوع رابطه را می‌توان به دلبستگی ناایمن فرد مربوط ساخت که در آن فرد به رابطه‌ی جنسی با افرادی که از آن‌ها شناختی ندارد و همچنین خالی از هرگونه صمیمیت است روی می‌آورد زیرا طبق دیدگاه دلبستگی فرد سبک دلبستگی را از کودکی با خود به دوران بزرگسالی و روابطش با پارتنر رومانیکی انتقال می‌دهد (فانگی و همکاران، ۱۹۹۷؛ گلدرد^۲ و همکاران، ۲۰۰۵). در واقع بسیاری از افراد با دلبستگی ناایمن به دلیل سبک‌های دلبستگی ناایمنی که در کودکی تجربه کرده‌اند

معمولاً فاقد ظرفیت تأملی لازم در بزرگسالی هستند به این صورت که معمولاً وقایع را همان‌گونه که خود تجربه می‌کنند، تفسیر می‌کنند و نمی‌توانند از زاویه ذهن دیگری به وقایع نگاه کنند لذا در روابط خود با دیگران دچار مشکلات ارتباطی می‌شوند. از این‌رو برای تسکین احساسات ناخوشایند به رفتارهای پرخطری از جمله سوء مصرف مواد، الکل و ... روی می‌آورند که بتوانند از مواجهه با این احساسات ناخوشایند پرهیز کنند (کیم و میلر، ۲۰۲۰).

همچنین افرادی که دلبستگی ناایمن اجتنابی و اضطرابی دارند معمولاً از ظرفیت تأملی پایینی برخوردار هستند که معمولاً در روابط بین‌فردی خود با دیگران تعارضات عمیقی را تجربه می‌کنند و این تعارضات منجر به تشدید مشکلات خلقی این افراد می‌شود. در نهایت افراد برای اجتناب از روبه‌رو شدن با این تعارضات و مشکلات خلقی دست به رفتارهای پرخطر از جمله سوء مصرف مواد، الکل، سیگار و ... می‌زنند. یکی از عواملی که منجر به گرایش به رفتارهای پرخطر می‌شود وجود اختلالات شخصیتی مانند اختلالات شخصیت مرزی و ضداجتماعی است که با ویژگی‌هایی از جمله تکانشگری و کاهش ظرفیت تأملی همراه است. اتفاقاً یکی از اهداف اصلی ظرفیت تأملی در درمان ذهنی‌سازی بهبود این مشکلات است. در واقع با شکل‌گیری ظرفیت تأملی فرد به ادراک و زاویه دیدی جدیدی دست می‌یابد که نوعی سپر روانی بین عاطفه و رفتار خود خلق می‌کند که باعث می‌شود در برابر استرسورهای روانی از واکنش به صورت تکانشی اجتناب و با تأمل به مشکلات پاسخ دهد (فانگی و همکاران، ۲۰۰۲). از دیگر سو، یکی دیگر از ابعاد اصلی زیربنای ظرفیت تأملی تنظیم هیجان است. در واقع افراد با دلبستگی ناایمن و ظرفیت تأملی پایین معمولاً در برخورد با استرسورهای روانی ظرفیت هیجانی محدودی دارند به این صورت که برای کنترل هیجانات منفی آزار دهنده‌ای که تجربه می‌کنند به رفتارهای مخربی از جمله

1. Wiers & Goldwin
2. Golder

نخست این‌که مطالعه‌ی حاضر بر روی جمعیت دانشجویان بوده و قابل تعمیم به سایر جمعیت‌ها نیست. دوم این‌که این مطالعه بر روی جمعیت عمومی انجام گرفته و در تعمیم یافته‌ها به جمعیت بالینی باید احتیاط کرد. لذا پیشنهاد می‌شود در مطالعات آینده بر روی سایر جمعیت‌ها، با حجم نمونه گسترده‌تر و بر روی جمعیت‌های بالینی انجام بگیرد.

سپاس‌گذاری

از تمامی دانشجویانی که در این پژوهش با ما همکاری کردند نهایت تشکر و قدردانی را داریم.

تعارض منافع

نویسندگان این مقاله هیچ تعارض منافی با یکدیگر ندارند.

سوء مصرف مواد، الکل، سیگار و ... روی می‌آورند (گلدرو و همکاران، ۲۰۰۵). در واقع این‌گونه به نظر می‌رسد که یک چرخه‌ی معیوبی از رفتارهای پرخطر و مشکلات هیجانی شکل می‌گیرد که ریشه‌ی آن از دلبستگی ناایمن نشأت می‌گیرد. همچنین افراد با دلبستگی ایمن معمولاً هیجان‌ات منفی خود را تصدیق و به طور مؤثر آن‌ها را مدیریت می‌کنند اما افراد با دلبستگی ناایمن چه اجتنابی چه اضطرابی معمولاً هیجان‌ات منفی خود را تصدیق نمی‌کنند و به صورت تکانشی و افراطی به هیجان‌ات خود پاسخ می‌دهند که این پاسخ معمولاً سازگارانه و مؤثر نیست و به صورت رفتارهای مخرب خود را بروز می‌دهد.

باوجود یافته‌های بالا پژوهش مذکور دارای ضعف‌هایی است که هنگام تعمیم یافته‌ها باید آن‌ها را مدنظر قرار داد.

منابع

- Bateman, A., & Fonagy, P. (2016). *Mentalization based treatment for personality disorders: A practical guide*. Oxford University Press.
- Berant, E., Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2008). Mothers' attachment style, their mental health, and their children's emotional vulnerabilities: A 7-year study of children with congenital heart disease. *Journal of Personality*, 76(1), 31–66.
- Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview.
- Fonagy, P. (2002). *Affect Regulation, Mentalization, and the Development of the Self*. New York (Other Press) 2002.
- Fonagy, Peter, Luyten, P., Moulton-Perkins, A., Lee, Y.-W., Warren, F., Howard, S., Ghinai, R., Fearon, P., & Lowyck, B. (2016). Development and validation of a self-report measure of mentalizing: The reflective functioning questionnaire. *PloS One*, 11(7), e0158678.
- Fonagy, Peter, Target, M., Steele, M., Steele, H., Leigh, T., Levinson, A., & Kennedy, R. (1997). Morality, disruptive behavior, borderline personality disorder, crime and their relationship to security of attachment.
- Golder, S., Gillmore, M. R., Spieker, S., & Morrison, D. (2005). Substance use, related problem behaviors and adult attachment in a sample of high risk older adolescent women. *Journal of Child and Family Studies*, 14(2), 181–193.
- Habibi Kaleybar, R., Shaban Basim, F., Samimi, Z., Mollamohseni, M., & Azizi, S. (2018). Explaining high-risk behaviors among students on the basis of religious orientation and spiritual health. *Islamic Life Journal*, 2(4), 203–209.
- Handeland, T. B., Kristiansen, V. R., Lau, B., Håkansson, U., & Øie, M. G. (2019). High degree of uncertain reflective functioning in mothers with substance use disorder. *Addictive Behaviors Reports*, 10, 100193.
- Hertz, M. F., Everett Jones, S., Barrios, L., David-Ferdon, C., & Holt, M. (2015). Association between bullying victimization and health risk behaviors among high school students in the United States. *Journal of School Health*, 85(12), 833–842.
- Kim, H. M., & Miller, L. C. (2020). Are insecure attachment styles related to risky sexual behavior? A meta-analysis. *Health Psychology*, 39(1), 46.
- Luyten, P., Mayes, L., Fonagy, P., & Van Houdenhove, B. (2009). The interpersonal regulation of stress. Unpublished Manuscript.
- Mohammadi, M., Suksatan, W., Hussein Ali, M., Abdollahi, A., Allen, K. A., Sabeeh Majeed, M., & Salahian, A. (2022). Psychometric Properties of the Reflective Function Questionnaire in Iranian Prisoners. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 0306624X22 1110811.
- Rivers, S. E., Brackett, M. A., Omori, M., Sickler, C., Bertoli, M. C., & Salovey, P. (2013). Emotion skills as a protective factor for risky behaviors among college students. *Journal of College Student Development*, 54(2), 172–183.

- San Cristobal, P., Santelices, M. P., & Miranda Fuenzalida, D. A. (2017). Manifestation of trauma: The effect of early traumatic experiences and adult attachment on parental reflective functioning. *Frontiers in Psychology*, 8, 449.
- Seyedi, M. S., Falah Tafti, A., Sadeghi, M. S., & Rezai, K. (2014). Role of attachment style and marital adaptation in family hardiness. *Quarterly Journal of Health Breeze*, 2(1), 36-44.
- Wiers, R. W., & Gladwin, T. E. (2016). Reflective and impulsive processes in addiction and the role of motivation. In *Reflective and impulsive determinants of human behavior* (pp. 185-200). Routledge.
- Zadehmohammadi, A., & Ahmadabadi, Z. (2008). The co-occurrence of risky behaviors among high school adolescents in Tehran. *Journal of Family Research*, 4(13), 87-100.

	<p>COPYRIGHTS © 2022 by the authors. Licenses PNU, Tehran, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY4.0) (http://creativecommons.org/licenses/by/4.0)</p>
---	--